

פרשת נצבים-וילך תש"ע
תורה שבכתב והקלה

דברים פרק לא

(ט) ויכתב משה את התורה הזאת ויתנהג אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית יקנן ואל כל זקני ישראל: (י) ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסוכות: (יא) בבוא כל ישראל לראות את פני יקנן אלהיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם: (יב) הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את יקנן אלהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת: (יג) ובניהם אשר לא ידעו ישמעו וילמדו ויראה את יקנן אלהיכם כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה: פ ...

(כד) ויהי ככלות משה לכתב את דברי התורה הזאת על ספר עד תמים: (כה) ויצו משה את הלויים נשאי ארון ברית יקנן לאמר: (כו) לקח את ספר התורה הזה ושמרתם אותו מצד ארון ברית יקנן אלהיכם והיה שם בך לעד:

רש"י

(ט) ויכתוב משה וגו' ויתנה - כשנגמרה כלה, נתנה לבני שבטו: (י) מקץ שבע שנים - בשנה ראשונה של שמטה, שהיא שנה בשמינית. ולמה קורא אותה שנת השמטה, שעדיין שביעית נוהגת בה בקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית: (יא) תקרא את התורה הזאת - המלך היה קורא מתחלת אלה הדברים, כדאיתא במסכת סוטה (מא א) על בימה של עץ שהיו עושין בעזרה: (יב) האנשים - ללמוד: והנשים - לשמוע: והטף - למה בא, לתת שכר למביאייהם:

רמב"י

(יב-יג) למען ישמעו ולמען ילמדו - האנשים והנשים, כי גם הן שומעות ולומדות ליראה את ה'. ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו - הם הטף, כי ישמעו וישאלו, והאבות ירגילום ויחנכו אותם. כי אין הטף הזה יונקי שדים, אבל הם קטני השנים הקרובים להתחנך, וזה טעם ולמדו ליראה - בעתיד, כי למעלה אמר ולמדו ויראו - אבל רבותינו אמרו (חגיגה ג א), האנשים ללמוד והנשים לשמוע, והטף למה בא, ליתן שכר למביאייהם:

כלי יקר

הקהל את העם האנשים והנשים והטף. אמרו רז"ל (חגיגה ג). אנשים באו ללמוד נשים לשמוע טף למה באים ליתן שכר למביאייהן. משמע מזה שמדבר בטף שלא הגיעו לחינוך דאלי"כ לא הוצרכו לטעם ליתן שכר כו' וזה דוחק גדול כי זה דומה כאילו צוה שישאו עליהם משא מעצים ואבנים לבית ה' כדי ליתן שכר למביאייהם: ונראה שכל עיקר צורך הקהל זה היה בעבור התשובה, לפי שאמרו רז"ל (ויקרא ל ז) שיום ראשון של חג נקרא ראשון לחשבון עונות, ע"כ הם צריכים לעשות תיכף הכנה אל התשובה והכנה זו היא הקהל זה שהמלך מקהיל את העם וקורא לפניהם מן אלה הדברים כי רוב הספר דברי תוכחות עלי עון ודברי כבושים, וכבר ידוע שהקהל יש בו צורך גדול אל התשובה כי ע"י שהם מקוהלים יהיו אגודה אחת ויטו שכם אחד לשוב אל ה' כדי שיהיו השבים רבים, לפי שדווקא בעשרה ימים שבין ר"ה ליה"כ הקב"ה מקבל תשובת היחיד אבל בכל ימות השנה אין הקב"ה מקבל כי אם תשובת הרבים, (ר"ה יח).

נפש הרב [סולובייצ'יק זצ"ל], נערך ע"י הרב צבי שכטר (עמ' ש"כ)

פרשת וילך: במצות הקהל, כתב הרמב"ן כי אין הטף הזה יונקי שדים, אבל הם קטני השנים הקרובים להתחנך... אבל רבותינו אמרו... והטף למה בא ליתן שכר למביאייהם. כלומר, ומשמע דר"ל אפי' יונקי שדים. וכן ע"י רש"י למגילה (ה): דא"א לקיים הקהל בשבת מפני הטף, כלומר, דאף דקיי"ל דבאדם לכו"ע החי נושא את עצמו, אכל בכפות או בחולה, לכו"ע יש בו משום הוצאה, עגמי שבת (צד.), וכן בתינוק כ"כ קטן שא"י אפילו לזוז ממקומו ובטו"א הקי' ע"ד רש"י, דהלל הקהל אינו דוחה לא את השבת ולא את היו"ט, ואילו היה הבעיא משום הוצאה בלחוד, הלא יו"ט קיי"ל בבית הלל דמותר להוציא את התינוק, ומה מלאכה יש בזה, ולכאורה מן ההכרח לומר כטעם הירושלמי מפני הבימה, ולא מטעם איסור ההוצאה. ועכ"פ חזינן מדברי רש"י האלו דס"ל דבכלל טף נכנסים אף אלו התינוקות שצריכים לישאם, וא"י ללכת ברגליהם. ורבנו שמע מאביו בשם הגר"ח, דטף דהקהל ר"ל דוקא אלו שהגיעו לכלל חינוך, דבדא"ה, אינם מצורפים כלל למעשה המצוה, ואינם שייכים להקריאה כל עיקר. ומה שדייק הרמב"ן מדברי התנאים דלא ס"ל הכי, נראה דאינו מוכרח, דתמיד המצוות נוהגות רק בגדולים, וכאן - אף הקטנים בכלל, אף אכתי י"ל דבעינן דוקא שהגיעו לשנות החינוך, דבלא"ה הוי כמו מתעסק בעלמא, שאינם מצורפים כלל אל הקריאה.

רמב"ם הלכות חגיגה פרק ג

הלכה א / מצות עשה להקהיל כל ישראל אנשים ונשים וטף בכל מוצאי שמיטה בעלותם לרגל ולקריות באזניהם מן התורה פרשיות שהן מזרזות אותן במצות ומחזקות ידיהם בדת האמת, שנאמר מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה בחג הסכות בבוא כל ישראל לראות וגוי הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך וגוי.

הלכה ב / כל הפטור מן הראייה פטור ממצות הקהל חוץ מן הנשים והטף והערל, אבל הטמא פטור ממצות הקהל שנאמר בבוא כל ישראל וזה אינו ראוי לביאה, והדבר ברור שהטומטום והאנדרוגיניוס חייבין שהרי הנשים חייבות.

הלכה ג / אימתי היו קורין, במוצאי יום טוב הראשון של חג הסכות שהוא תחילת ימי חולו של מועד של שנה שמינית, והמלך הוא שיקרא באזניהם, ובעזרת הנשים היו קורין, וקורא כשהוא יושב ואם קרא מעומד הרי זה משובח, מהיכן הוא קורא מתחילת חומש אלה הדברים עד סוף פרשת שמע ומדלג לווהיה אם שמע וגוי ומדלג לעשר תעשר וקורא מעשר תעשר על הסדר עד סוף ברכות וקללות עד מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב ופוסק.

הלכה ד / כיצד הוא קורא תוקעין בחצוצרות בכל ירושלים כדי להקהיל את העם, ומביאין בימה גדולה ושל עץ הייתה ומעמידין אותה באמצע עזרת נשים והמלך עולה ויושב עליה כדי שישמעו קריאתו וכל ישראל העולים לחג מתקבצין סביביו, וחזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן וסגן לכהן גדול וכהן גדול למלך כדי להדרו ברוב בני אדם, והמלך מקבלו כשהוא עומד ואם רצה ישב ופותח ורואה ומברך כדרך שמברך כל קורא בתורה בבית הכנסת, וקורא

הפרשיות שאמרנו עד שהוא גומר וגולל ומברך לאחריה כדרך שמברכין בבתי כנסיות ומוסיף שבע ברכות ואלו הן: רצה ה' אלהינו בעמך ישראל וכו' מודים אנחנו לך וכו', אתה בחרתנו מכל העמים וכו', עד מקדש ישראל והזמנים כדרך שמברכין בתפלה, הרי שלש ברכות כמטבען, רביעית מתפלל על המקדש שיעמוד וחותם בה בא"י השוכן בציון, חמישית מתפלל על ישראל שתעמוד מלכותם וחותם בה הבוחר בישראל, ששית מתפלל על הכהנים שירצה האל עבודתם וחותם בה בא"י מקדש הכהנים, שביעית מתחנן ומתפלל בה כפי מה שהוא יכול וחותם בה הושע ה' את עמך ישראל שעמך צריכין להושע בא"י שומע תפלה.

הלכה ה / הקריאה והברכות בלשון הקדש, שנאמר תקרא את התורה הזאת בלשונה אע"פ שיש שם לועזות.

הלכה ו / וגרים שאינן מכירין חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה כיום שניתנה בו בסיני, אפילו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתרה, ומי שאינו יכול לשמוע מכוין לבו לקריאה זו שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת ויראה עצמו כאילו עתה נצטוה בה ומפי הגבורה שומעה, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל.

הלכה ז / יום הקהל שחל להיות בשבת מאחרין אותו לאחר השבת, מפני תקיעת החצוצרות והתחינות שאינן דוחין את השבת.

השגת הראב"ד / שאינן דוחין את השבת. א"א ואפילו יו"ט אינו דוחה ופירשו בירושלמי מפני הבימה שבעזרה ויעשו אותה מערב יו"ט שלא לדחוק את העזרה שמענו מכאן שאינו מעכב את התקיעות כאשר כתב.

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.